

INNSPILL TIL 4-ÅRIG REGIONALT UTVIKLINGSPROGRAM FOR TROMS 2010-2013

KUN senter for kunnskap og likestilling (KUN) arbeider for likestilling og mot diskriminering for å fremme deltakelse, påvirkning og like muligheter for alle. KUN har siden 1991 arbeidet med analyser, prosessarbeid, undervisning, kurs, seminarer og konferanser, rådgivning, veiledning og utviklingsprosjekter (FoU). KUN har særlig arbeidet med prosjekter knyttet til levekår, lokal og regional utvikling, ressursforvaltning og ressursbaserte næringer, demokrati og samarbeid og utvikling. KUN har deltatt i flere internasjonale prosjekt og konferanser, særlig knyttet til kjønn og utvikling i nordområdene.

KUN driver på oppdrag fra Barne - og likestillingsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og de fem nordligste fylkeskommunene (Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark) prosjektet "*Regionalt senter for likestilling og mangfold*"

KUN sitt oppdrag i dette prosjektet er å jobbe med likestillingsarbeid i bred forstand for å fremme deltakelse, påvirkning og like muligheter for alle, og å arbeide mot diskriminering, på grunnlag av kjønn, nasjonalitet, etnisitet, språk, funksjonsevne, seksuell orientering og alder. Vi skal jobbe med informasjon og pådriverarbeid, kunnskapsutvikling koordinering og tilrettelegging for nettverksbygging, opplæring og formidling. Anlyser, veiledning og rådgiving.

KUN har kommet med høringsuttalelse til Fylkesplanen for Troms 2010-2013. Da denne er under politisk behandling, og endringer kan forekomme underveis, syns KUN det blir vanskelig å komme med spesifisert strategi til kulepunktene i høringsdokumentet.

Vi har tatt utgangspunkt i verdigrunnlaget som Fylkesplanen bygger på: "*Alle innbyggere møtes med toleranse, respekt og raushet. Det legges til rette for felles oppgaveløsning, som inspirerer til kreativitet og engasjement, og utløser skaperkraft og opplevelser til glede og nytte for alle i hele Troms*"

Vi har valgt å komme med generelle anbefaling basert på den kunnskapen KUN har om regional utvikling, og de regionale utfordringene som Troms har. En av de største utfordringene Troms står overfor er den negative befolkningsutviklingen som preger de fleste distriktskommunene. Andelen eldre øker, samtidig med at antall yngre minker. Tall fra Statistisk Sentralbyrå (SSB) viser at tallet på barnefødsler særlig går ned i små kommuner med ensidig næringsliv. Det har vært mye fokus på at det i større grad er unge kvinner, enn menn som flytter. Den store prosenten av ungdom, og særlig gutter som dropper ut av videregående skole er også en stor utfordring for Troms. I følge Fylkesplanen for Troms sliter

offentlig sektor med å rekruttere faglært personale innenfor utdanning, helse, pleie og omsorg.

Norge har et av de mest kjønnsdelte arbeidsmarkedene i Europa, og dette gir utfordringer både i forhold til rekruttering og bosetning. Primærnæringene står sterkt i Troms, disse næringene er tradisjonelt mannsdominert, det samme er petroleumsvirksomheten.

KUN anbefaler at det settes i verk strategiske virkemidler for å bryte det kjønnsdelte arbeidsmarkedet. Disse tiltakene bør ikke bare rettes mot kvinner. Kvinner velger i større grad enn menn utradisjonelt, og får positiv respons på det. Den store frafallsprosenten blant gutter på videregående er bekymringsfullt, dette jobber fylket godt med, dette arbeidet må videreføres. Småsamfunnsatsing, omdømmeprojekt og bolyst prosjekt er også viktige faktorer for å opprettholde befolkningen i distriktene. Berg satser på bedre oppvekstvilkår for barn og unge ved å etablere flere attraktive fritidstilbud, dette i tillegg til en målrettet satsing næringslivet har gitt økning av folketallet.

Fylkeskommunen har en sentral rolle i det regionale utviklingsarbeidet, og har dermed en unik mulighet til å legge føringer for dette arbeidet. Tiltak for å skape et mer allsidig næringsliv i de ulike kommunene vil være viktig, da vi ser at et ensidig næringsliv er en av faktorene som virket negativt inn på folketallet. I forhold til å rekrutterer til offentlig sektor må en kanskje, i samarbeid med utdanningsinstitusjoner jobbe videre med fleksible desentraliserte utdanningstilbud. Porsanger kommune har i løpet av de tre siste årene tatt initiativ til og fått etablert både desentralisert hjelpepleier utdanning og desentralisert sykepleierutdanning i kommunen, de har gode erfaringer med dette. Nå er det ikke nødvendigvis tilgangen på utdanning som er utfordringen i Troms, men å rekruttere søkere inn i disse yrkene. Kanskje må en gjøre yrkene mer attraktive for hele befolkningen, og ikke bare de som tradisjonelt søker seg inn på helsefag utdanninger og lærerutdanninger. Tiltaket med å gi lønn til de som tar helsefagutdanning mener KUN er et godt tiltak som eventuelt kan utvides. I Larvik kommune rekrutterer de unge lærere til kommunen sin ved forsøksordning: Lærerutdanning for barnetrinnet med trainee-modell Dette er innovativt og Norges første lærerutdanning hvor studentene får lønn under studietiden. Studentene får svært relevant praksis og Larvik kommune får tilgang til potensielle unge lærere.

Et bærekraftig samfunn forutsetter at hele befolkningens kompetanse og kunnskaper ivaretas og utvikles, uansett kjønn og bakgrunn og ut fra den enkeltes forutsetninger. I Agder har Agderrådet stått bak prosjektet Fritt valg. Fritt valg har som målsetting å utvikle tiltak som kan bidra til at ungdom tar framtidvalg mer ut fra egne talenter og ønsker – enn ut ifra en tradisjonell, kjønnsbestemt tenkning. I prosjektet har det blitt jobbet direkte med ungdom og det har blitt utviklet et kurs for rådgivere i skolen. For å bryte det kjønnsdelte arbeidsmarkedet tror KUN at dette er en metode som på sikt vil være svært effektiv.

KUN har tidligere vært med under utarbeidelse av Regionalt utviklingsprogram i Nord Trøndelag. Vi anbefalte fylkeskommunen å kreve kjønnsbalanse i alle styringsgrupper, minimum 40/60 i alle prosjekt som ble tildelt penger via RUP Dette

for å sikre seg et likestillings perspektiv i næringsutviklingen. Nord Trøndelag fylkeskommune praktiserer dette i dag, og erfaringene er at dette begynner å nytte. Etter hvert er det flere kvinner som deltar i prosessene. De har eksempler på at bedrifter har måttet skiftet ut personer i sitt styre og styringsgrupper for å få ut prosjektmidler. Kanskje dette er en metode Troms fylkeskommune også kan vurdere å bruke. Her er kravet som Nord Trøndelag har nedfelt i Regionalt utviklingsprogram og som også blir gjentatt i alle tilsagnsbrev:

"Det er krav om at alle prosjekter som finansieres gjennom Regionalt utviklingsprogram ivaretar **kjønnspektivet og miljøperspektivet**. Det vises her spesielt til fylkestingets vedtak: i sak07/85 pkt. 10;

"Fylkestinget vil forsterke kravet om at prosjekter som gis støtte gjennom Regionalt utviklingsprogram skal ha en kjønnsbalansert representasjon i styringsgrupper, prosjektgrupper etc, og at kjønnspektivet skal være med og fulgt opp i prosjektrapporteringen. Hvis dette fravikes skal det spesielt begrunnes og vedtas av fylkesrådet selv.

Kjønnspektivet er også en sentral føring for de andre aktørene som disponerer virkemidler gjennom programmet."

Samme krav praktiseres til alle bedriftsstyrer fylkeskommunen deltar i. Erfaringene er at ofte er det fylkeskommunen som må stille med det underrepresenterte kjønn på sitt medlem. De har hittil ingen saker hvor det er søkt om fritak til Fylkesrådet. Dere kan evt. kontakte Jorunn Braseth rådgiver på Regional utviklingsavdeling i Nord Trøndelag for å høre hennes erfaringer.

Ønsker dere ytterlige innspill fra KUN er det bare å ta kontakt, vi bidrar gjerne videre i prosessen med utviklingen av Regionalt utviklingsprogram for Troms2010-2013.

Med Hilsen

Mari Wattum
Daglig leder

Gunhild Thunem
Rådgiver

KUN senter for kunnskap og likestilling
N – 8286 Nordfold
Tel +47 75 77 90 50 fax +47 75 77 90 70
post@kun.nl.no
www.kun.nl.no
org.nr. 969983451 MVA